

Αλλοδαποί και μετανάστες

Ένα άτομο σε ένα ξένο περιβάλλον συχνά αισθάνεται χαμένο και απελπισμένο. Η επικοινωνιακή του/της συμπεριφορά, παραδοσιακή για το δικό του/της πολιτισμό, δεν είναι πλέον αρκετά αποτελεσματική. Αυτό δε συμβαίνει μόνο σε ανθρώπους με φτωχή γνώση της ξένης γλώσσας, αλλά ακόμη και σε αυτούς που την κατέχουν τέλεια, αλλά δεν είναι εξοικειωμένοι με τους κανόνες με τους οποίους λειτουργεί ένας διαφορετικός πολιτισμός.

Αποδεικνύεται ότι η γνώση μιας ξένης γλώσσας δεν αρκεί για αληθινή διαπολιτισμική ικανότητα. Αντιθέτως, άνθρωποι που μιλούν καλά μια ξένη γλώσσα συχνά αντιμετωπίζουν στο εξωτερικό μία έντονη κρίση ταυτότητας. Ποιο ύφος επικοινωνίας να έχω; Ποιο ύφος να επιλέξω; Πώς να εκφράσω την προσωπικότητά μου μέσω μιας ξένης γλώσσας; Ποια χαρακτηριστικά πολιτιστικής παράδοσης να θυσιάσω και ταυτόχρονα πώς να διατηρήσω τον πολιτισμικό εαυτό μου; Είναι μια γνωστική διαφωνία, μια δυσάρεστη κατάσταση αφύπνισης και διέγερσης που προκαλείται όταν το άτομο αντληφθεί ασυνέπεια μεταξύ των δικών του/της διαθέσεων και των συμπεριφορών του/της σε σχέση με το νέο πολιτισμικό περιβάλλον όπου εντάσσεται. Αυτή η διαφωνία κινητοποιεί το άτομο να τροποποιήσει τη διάθεση και τη συμπεριφορά του για να επανακτήσει συνέπεια.

Του **ΒΥΡΩΝΑ ΠΙΣΣΑΛΙΑΔΗ**

Κάθε άτομο χρειάζεται χρόνο για να προσαρμοστεί σε ένα νέο πολιτισμικό περιβάλλον και να ανακαλύψει τους τρόπους και τις μορφές του. Η περιθωριοποίηση συχνά συσχετίζεται με τους αλλοδαπούς και τους μετανάστες. Πολιτισμική προσωπικότητα σε μεταβατικό στάδιο θεωρείται κάθε απομονωμένο, μοναχικό και απροστάτευτο άτομο που δεν έχει πλέον ρίζες στη γενέθλια γη

και ψάχνει μάταια για μια ευκαιρία να ριζώσει σε ένα νέο περιβάλλον, πιθανότατα όχι ισότιμο με το παλιό.

Η αναζήτηση της αυτοέκφρασης μέσω ενός νέου προφορικού και μορφωτικού κώδικα είναι επιτακτική ανάγκη. Είναι εξαιρετικά δύσκολο να ενταχθούν τα άτομα σε μεταβατικό στάδιο σε μία νέα κοινωνία. Συνέβη και με τους ομογενείς μας σε Αμερική, Καναδά, Αυστραλία. Βρέθηκαν σε σταυροδρόμι ανάμεσα σε δύο διαφορετικούς πολιτισμούς. Από την άλλη, οι παλιές ρίζες τους κρατούσαν γερά.

Η διαπολιτισμική μετάβαση μπορεί να θεωρηθεί ως οδυνηρή διαδικασία μετεξέλιξης των ποσοτικών αλλαγών σε ποιοτικές. Υπάρχει η αίσθηση ότι η ζωή σταματάει στις κοινότητες των αλλοδαπών. Είναι δύσκολο να φανταστούμε ότι το επίπεδο προσαρμογής τους στον ελληνικό τρόπο ζωής είναι αρκετό ώστε να μη θεωρηθούν «αλλοδαποί». Είναι το ίδιο με τη χρήση της γλώσσας: η παλιά γλώσσα αδιαναιτεί να εκφράσει όλα τα γεγονότα και τις έννοιες της νέας ζωής. Από την άλλη, δεν είναι αρκετά «εγκώριο» το να χρησιμοποιούνται επαρκή μέσα γλώσσας για αυτοέκφραση. Η αίσθηση της αποξένωσης χειροτερεύει πολύ περισσότερο, λόγω του πλαισίου της επικοινωνίας που είναι πιο ευνοϊκό για τους ιθαγενείς παρά για τη γλώσσα και τις πολιτισμικές συνήθειες των μεταναστών.

Η μακρά διαμονή, ωστόσο, σε ένα διαφορετικό πολιτισμό δεν παρέχει αυτόματα αυτήν τη μετάβαση. Οι μετανάστες μπορεί να ζουν για χρόνια στις κοινότητές τους και να μην έχουν εκτεθεί αρκετά στο νέο πολιτισμό για να διαμορφώσουν μια διαπολιτισμική προσωπικότητα. Οι εικόνες και οι ιδέες μιας νέας ζωής αποδεικνύονται, αναμφισβήτητα, ελκυστικές. Η ανικανότητα να γίνει αντιληπτή η «ετερότητα» κάποιου οδηγεί στην αποξένωση και τη στασιμότητά του.

*Ο **ΒΥΡΩΝ ΠΙΣΣΑΛΙΑΔΗΣ** είναι διδάκτορας της Συγκριτικής Γραμμασιολογίας και Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας στο ΑΠΘ